

**ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΥ
ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ Α΄ ΑΘΗΝΩΝ**

13 Ιουνίου 2020

ΕΡΩΤΗΣΗ

Προς την Υπουργό Πολιτισμού κ. Λίνα Μενδώνη.

Θέμα: « Υπουργική απόφαση για την απόσπαση, μετακίνηση και επανατοποθέτηση του μοναδικού μνημειακού συνόλου των αρχαιοτήτων του σταθμού “Βενιζέλος” του μετρό Θεσσαλονίκης »

Το μείζον ζήτημα της τύχης των αρχαιοτήτων, που αποκαλύφθηκαν με τα έργα του μετρό στο σταθμό Βενιζέλου, στην καρδιά του ιστορικού κέντρου της Θεσσαλονίκης, έχει λάβει ανησυχητικές διαστάσεις, ύστερα από την ανατροπή του προηγούμενου σχεδιασμού- με τον οποίο το έργο θα προχωρούσε με in situ έκθεση των αρχαιοτήτων εντός του σταθμού Βενιζέλου με την έκδοση της σχετικής Υπουργικής Απόφασης στις 4 Μαρτίου 2020- και παρά τις αντιδράσεις των αρχαιολόγων, χιλιάδων πολιτών και δεκάδων επιστημονικών φορέων της Ελλάδας και του εξωτερικού.

Είναι γενικώς παραδεκτό ότι πρόκειται για αρχαιότητες, στις οποίες διασώθηκε- σε μοναδικό, ίσως, ανά την Ευρώπη παράδειγμα- η πραγματική εικόνα των δύο βασικών ρωμαϊκών οδικών αρτηριών, decumanus maximus (κάτω από τη σύγχρονη Εγνατία) και cardo (κάτω από τη Βενιζέλου), όπως διασταυρώνονταν στον πυρήνα της πρωτοβυζαντινής συμπρωτεύουσας του 6ου-7ου αιώνα. Αρχαιότητες, που συνδέουν το ρωμαϊκό με το βυζαντινό παρελθόν της πόλης, ως χρονική γέφυρα ανάμεσα στον 4ο και στον 7ο-9ο αιώνα, ανάμεσα στη Ροτόντα και το Γαλεριανό συγκρότημα και στα σωζόμενα μεγάλα βυζαντινά/ μεσαιωνικά μνημεία.

Για τον κατεξοχήν ειδικό ως προς τα ζητήματα της διατήρησης και προστασίας της αρχιτεκτονικής κληρονομιάς φορέα, όπως είναι το Διατμηματικό Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα “Προστασία, Συντήρηση και Αποκατάσταση Μνημείων Πολιτισμού” του ΑΠΘ, η όλη επιχειρηματολογία που υποστηρίζει την επιστροφή στο σενάριο της απόσπασης των ευρημάτων από τον φυσικό τους χώρο, με την προοπτική της επανατοποθέτησής τους σε άγνωστο μελλοντικό χρόνο, μόνον ανησυχία και αμφιβολίες προκαλεί, καθώς η εξαγγελία της απόφασης δεν συνοδεύεται από τις αντίστοιχες μέριμνες και μελέτες.

Επίσης, ο Σύλλογος Ελλήνων Αρχαιολόγων, σε συμμόρφωση προς τη νομοθεσία για την προστασία των αρχαιοτήτων, στην επιστημονική δεοντολογία και πρακτική, καθώς και στις πάγιες αποφάσεις του, βασισμένες σε ακλόνητα επιχειρήματα που ανέπτυξε διεξοδικά και με σαφήνεια, θα προχωρήσει με κάθε πρόσφορο μέσον στον αγώνα για την ανατροπή της Υπουργικής Απόφασης, ενώ οι αρχαιολόγοι εξέδωσαν μαζί με τη διεθνή επιστημονική κοινότητα ήδη σχετική ανακοίνωση δηλώνοντας ότι η Υπουργική Απόφαση θεωρείται ως προδιαγεγραμμένη ενέργεια, σε βάρος ενός μοναδικού μνημειακού συνόλου, κομβικού σημείου της πόλης της Βυζαντινής Θεσσαλονίκης, όπου διατηρείται αυθεντική και διαχρονική η ιστορικότητα της πόλης.

Επιπροσθέτως, οι εκπρόσωποι της Κίνησης Πολιτών για την Προστασία της Πολιτιστικής μας Κληρονομιάς αλλά και του Συλλόγου Ελλήνων Αρχαιολόγων θα προβούν σε υποβολή νομικών ενστάσεων κατά της Υπουργικής Απόφασης, με σκοπό την ολοσχερή κατάργησή της, αμφισβητώντας ταυτόχρονα και τη δέσμευση της «Αττικό Μετρό» ότι θα επανατοποθετήσει το ποσοστό των αρχαιοτήτων που αγγίζει το 92%, υποστηρίζοντας ότι με τη λύση που προωθείται παραβιάζεται η αρχαιολογική νομοθεσία και όσο και να προσπαθούν να ενδύσουν τη συγκεκριμένη απόφαση με το μανδύα της νομιμότητας, η αλήθεια προκύπτει από πασίδηλα γεγονότα.

Άλλωστε, ο αρχαιολογικός νόμος είναι σαφής (ν. 3028/2002, άρθρο 42, παρ. 1) και δηλώνει ρητά: “Η μετακίνηση μνημείου λόγω τεχνικού έργου εξετάζεται μόνον όταν ύστερα από σχετικό επιστημονικό έλεγχο αποκλείεται κάθε δυνατότητα διατήρησής του στο περιβάλλον του”. Τότε μόνο εξετάζεται η μετακίνηση ενός μνημείου και όχι πρώτα να το αποσπούν, να το μετακινούν και όταν το επιστρέφουν, βαριά τραυματισμένο, κομματιασμένο, έχοντας απολέσει την αυθεντικότητά του, να βαπτίζουν εξοργιστικά τη διαδικασία “διατήρησή του στο περιβάλλον του”, ενώ υπάρχει τεχνική λύση κατασκευής

του σταθμού με παράλληλη ανάδειξη της ήδη συμφωνηθείσας συντήρησης των αρχαιολογικών ευρημάτων, στο σταθμό του μετρό Βενιζέλος στη Θεσσαλονίκη και σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προστασία της Αρχαιολογικής Κληρονομιάς που υπογράφηκε στη Βαλέτα (1992), η οποία επικυρώθηκε από την Ελλάδα το 2005, υποχρεώνοντας τους υπογράφοντες «να μεριμνήσουν, όταν εντοπίζονται στοιχεία της αρχαιολογικής κληρονομιάς κατά τη διάρκεια των εργασιών ανάπτυξης, για τη διατήρησή τους κατά χώραν όταν αυτό είναι εφικτό» (άρθρο 5, IV)».

Εκτός των άλλων, η «Europa Nostra», ο πανευρωπαϊκός οργανισμός για την Πολιτιστική Κληρονομιά, αναγνωρισμένος σύμβουλος και μη κυβερνητικός εταίρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, του Συμβουλίου της Ευρώπης και της UNESCO, είχε απευθυνθεί προς το Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο με επιστολή της, με την οποία τάσσεται υπέρ της παραμονής των αρχαιοτήτων στο σταθμό Βενιζέλου του μετρό Θεσσαλονίκης. Υπενθυμίζει, παράλληλα, τις δεσμεύσεις της Ελλάδας για την προστασία της Πολιτιστικής κληρονομιάς μέσω των συμφωνιών που έχει υπογράψει : «Η προσωρινή αφαίρεση και επανεγκατάσταση αρχαιοτήτων θα προκαλέσει ανεπανόρθωτη βλάβη στη φυσική κατάσταση των αρχαιοτήτων καθώς και δραστική μείωση της αυθεντικότητας του μνημειακού συνόλου», υπογραμμίζοντας την Ευρωπαϊκή σημασία των αρχαιολογικών ευρημάτων, τα οποία αποτελούν μία «μοναδική ανακάλυψη ενός αστικού συνόλου μνημειακής κλίμακας και σε πολύ καλή κατάσταση. Είναι η μοναδική διατηρημένη ανακάλυψη σε ολόκληρη την περιοχή που καταλαμβάνόταν κάποτε από την Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία και χρονολογείται στη σχετικά άγνωστη Ύστερη Ρωμαϊκή και Πρώιμη Βυζαντινή περίοδο (4ος-9ος αιώνας μ.Χ.)». Η Europa Nostra δηλώνει «πεπεισμένη ότι οποιαδήποτε αλλοίωση στη λύση που έχει ήδη συμφωνηθεί για την in situ (κατά χώραν) διατήρηση και αξιοποίηση των αρχαιοτήτων θα αποτελέσει μια πολύ αρνητική εξέλιξη. Συγκεκριμένα, η επαναφορά της αρχικής πρότασης για προσωρινή αφαίρεση και επανεγκατάσταση αρχαιοτήτων μετά την ολοκλήρωση της κατασκευής του σταθμού θα προκαλέσει ανεπανόρθωτη βλάβη στη φυσική κατάσταση των αρχαιοτήτων κατά τη διάρκεια της εξαγωγής και της απομάκρυνσής τους καθώς και δραστική μείωση της αυθεντικότητας του μνημειακού συνόλου». Θεωρεί μάλιστα τη συνύπαρξη μεταξύ αρχαιοτήτων και σύγχρονων πόλεων ως την κατάλληλη λύση- σύμφωνη με τις σύγχρονες τάσεις διατήρησης και ανάπτυξης σε όλη την Ευρώπη- αναφέροντας χαρακτηριστικά: «Στόχος των τάσεων αυτών είναι η αναβάθμιση και η αναζωογόνηση των ιστορικών κέντρων των πόλεων μέσω της ανάδειξης του μνημειακού ιστορικού τους, το οποίο

αποτελεί πολύτιμο πόρο και σημαντική επένδυση της εκπαίδευσης, ιστορική μνήμη και αίσθηση του ανήκειν, δημιουργώντας οικονομική ανάπτυξη και ψυχολογική ευημερία για τους ευρωπαίους πολίτες, καθώς και μέσο προσέλκυσης τουρισμού στην πόλη».

Συμπερασματικά, η απομάκρυνση και επανατοποθέτηση των αρχαιοτήτων στο σταθμό Βενιζέλος, θα οδηγήσει στη δημιουργία ενός γραφικού σκηνικού μέσα σε ένα σύγχρονο σταθμό του μετρό, μειώνοντας ριζικά την ιστορική, πολιτιστική και εκπαιδευτική αξία και σημασία των αρχαιολογικών ευρημάτων. Επιπλέον, είναι βέβαιο ότι η αρχαιολογική ανασκαφή, η οποία υποχρεωτικά- σύμφωνα με τον ελληνικό αρχαιολογικό Νόμο- θα ακολουθήσει την απομάκρυνση των αρχαιοτήτων, θα προκαλέσει μια περαιτέρω καθυστέρηση και ίσως αναπόφευκτη αύξηση του κόστους, σε ένα πολύ καθυστερημένο αλλά πολύ αναμενόμενο δημόσιο έργο, που έχει προγραμματιστεί να ολοκληρωθεί μέχρι το 2023.

Οι αρχαιότητες του σταθμού «Βενιζέλος» στη Θεσσαλονίκη- μία πόλη με 15 μνημεία του 4ου-14ου αι., είναι ήδη εγγεγραμμένα στον κατάλογο Παγκόσμιας Κληρονομιάς της UNESCO- όπου θα μπορούσαν αυτοδικαίως να συνενταχθούν, συμπληρώνοντας το θαυμαστό ιστορικό παλίμψηστο της πόλης, εφ'όσον διαφυλαχθεί η αυθεντικότητά τους δια της in situ διατήρησης, ενώ η δια της διάλυσης και μεταφοράς υποβάθμισή τους θα δημιουργούσε σοβαρά ερωτηματικά για το ενδιαφέρον και τη φροντίδα της πόλης και για τα υπόλοιπα εγγεγραμμένα μνημεία, τα οποία όπως είναι γνωστό παρακολουθούνται και αξιολογούνται από τις αρμόδιες υπηρεσίες της UNESCO.

Αρχαιότητες, τέλος, που καίτοι δεν ήταν καθόλου άγνωστο ή απροσδόκητο ότι θα αποκαλύπτονταν στη θέση εκείνη με τις εκσκαφές, εντούτοις δεν υπήρξε καμία εκ των προτέρων μέριμνα για την τύχη τους, ώστε να προληφθούν οι διχογνωμίες, οι καθυστερήσεις, οι παλινωδίες και οι αυτοσχεδιασμοί που ζούμε τα τελευταία χρόνια.

Σε οποιαδήποτε άλλη ευρωπαϊκή πόλη που σέβεται το παρελθόν της, το εκπληκτικό εύρημα θα διαφυλασσόταν ως κόρη οφθαλμού και θα αναδεικνυόταν με κάθε τρόπο, ενώ είναι πράγματι ακατανόητο και απογοητευτικό το γεγονός ότι η αρχιτεκτονική μας κληρονομιά μονίμως βρίσκεται υπό απειλή ή κακοποιείται, από ιδέες και πρωτοβουλίες αρχών και φορέων που θα όφειλαν να την προστατεύουν

Κατόπιν των ανωτέρω, ερωτάται η αρμόδια Υπουργός:

1. Ποιές μελέτες έχουν πραγματοποιηθεί για τη μεταφορά, και πολύ περισσότερο για την επανατοποθέτησή των αρχαιοτήτων στο σταθμό «Βενιζέλος» του μετρό Θεσσαλονίκης;
2. Ποια είναι τα αντίστοιχα χρονοδιαγράμματα, πού και πώς θα φυλαχθούν τα ευρήματα;
3. Πού εδράζεται η διαβεβαίωση ότι η απόσπαση των ευρημάτων θα διασφαλίσει την οικονομικότερη και ταχύτερη αποπεράτωση του έργου;
4. Προτίθεται να προβεί στην επανεξέταση του μείζονος αυτού ζητήματος, ύστερα και από τις έντονες αντιδράσεις των ειδικών, αλλά και των πολιτών και την επικείμενη προσφυγή τους στη δικαιοσύνη;

Η ερωτώσα Βουλευτής

Αγγελική Αδαμοπούλου
Βουλευτής Α΄ Αθηνών, Μέρα25